

Valstybinio audito ataskaitos santrauka

AR PASIEKTI MOKYKLŲ APRŪPINIMO GELTONAISIAIS AUTOBUSAIS PROGRAMŲ TIKSLAI

2016 m. kovo 15 d. Nr. VA-P-50-1-2

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Autobusų parkai – autotransporto įmonės, priklausančios Lietuvos Respublikos administracinių vienetų centrams ar rajonų savivaldybėms.

Geltonasis autobusas – geltonas, skiriamaisiais ženklais paženklintas autobusas, vežantis vaikus (mokinius) specialiais reisais, įsigytas pagal mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programas.

Ministerija – Švietimo ir mokslo ministerija.

Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programos – nuo 2000 m. Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomos programos (aštuonios įgyvendintos 2000–2012 m. ir viena vykdoma nuo 2013 m.), kurias įgyvendinant perkami ir savivaldybių bei valstybinėms mokykloms perduodami geltonieji autobusai.

Mokyklinis autobusas – geltonas, skiriamaisiais ženklais paženklintas autobusas, vežantis vaikus (mokinius) specialiais reisais; jis priklauso savivaldybei arba mokyklai.

ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema.

SANTRAUKA

Siekiant padėti savivaldybėms, kurios sistemingai optimizuoja mokyklų tinklą, gerinti mokinių pavėžėjimo sąlygas ir užtikrinti švietimo paslaugų prieinamumą visiems mokiniams, nuo 2000 m. vykdomas valstybinių ir savivaldybių mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais: per 14 metų Švietimo ir mokslo ministerija, įgyvendindama mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programas¹, už 22 mln. EUR nupirko ir perdavė² savivaldybių ir valstybinėms mokykloms 691 geltonąjį autobusą mokiniams vežti.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis³, nuo 2000 metų, kai buvo pradėta įgyvendinti pirmoji mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programa, iki 2014 m. bendrojo ugdymo įstaigų skaičius sumažėjo nuo 2 354 iki 1 200. Geltonaisiais autobusais į mokyklą pavėžamų mokinių skaičius tuo pačiu laikotarpiu atitinkamai padidėjo nuo 1 200 iki 20 049. Kadangi mokyklų tinklas optimizuojamas ir toliau, be to, nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. įvedamas privalomas priešmokyklinis ugdymas⁴ – mokinių pavėžėjimo poreikis geltonaisiais autobusais dar labiau išaugs ir mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais liks aktualus, todėl šis auditas buvo įtrauktas į Valstybinio audito programą.

Audito tikslas – įvertinti, ar savivaldybių mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais ir mokinių pavėžėjimas šiais autobusais organizuojamas rezultatyviai:

- ar ministerija tinkamai organizuoja mokyklų aprūpinimą geltonaisiais autobusais;
- ar savivaldybės organizuoja mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais atsižvelgiant į saugumo reikalavimus ir mokinių poreikius.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Audito metu duomenis rinkome:

- Švietimo ir mokslo ministerijoje (Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Mokyklų veiklos skyriuje);
- septynių savivaldybių (Kretingos r., Šilutės r., Kėdainių r., Prienų r., Trakų r., Druskininkų r. ir Jurbarko r.) administracijose ir jų teritorijose esančiose mokyklose, kurioms skirti geltonieji autobusai (apklausėme 49-ias, iš jų 19-oje lankėmės), žr. 1 priedą.

Apklausėme visas savivaldybes dėl mokinių pavėžėjimo geltonaisiais autobusais organizavimo, atlikome mokinių apklausas 27 mokyklose (apklausėme apie 30 proc. visų geltonaisiais

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais patvirtintos programos: Kaimo mokyklų aprūpinimo transporto priemonėmis programa „Geltonasis autobusas“, 2000-04-17 Nr. 437; Mokyklų tobulinimo programa, 2002-05-28 Nr. 759; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programa, 2005-10-19 Nr. 1110; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2009–2012 metų programa; 2008-10-14 Nr. 1052; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymais patvirtintos programos: Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2001 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2001-04-11 Nr. 591; Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2002 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2002-04-24 Nr. 751; Geltonųjų autobusų 2003 m. programa, 2003-01-30 Nr. 88; Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2004-12-7 Nr. ISAK-1953; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programa, 2012-06-08 Nr. V-955.

² Savivaldybių mokykloms – 657, valstybinėms – 34.

³ Prieiga per internetą <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=1239&status=A> [Žiūrėta 2015-11-03].

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 8, 9, 24, 27, 36, 37, 43, 46 ir 47 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3375. Prieiga per internetą http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4445&p_d=202690&p_k=1 [Žiūrėta 2015-12-23].

autobusais į šias mokyklas vežamų mokinių). Analizavome ministerijos 2002–2006 m. atliktų tyrimų duomenis ir užsienio šalių praktiką.

Audituojamas 2012–2014 m. laikotarpis. Analizuojant tendencijas ir pokyčius buvo naudojami ankstesnių ir vėlesnių metų duomenys.

Nustatėme, kad ministerija 2012–2014 m. patenkino tik apie 30 proc. savivaldybių pateikto geltonųjų autobusų poreikio. Savivaldybės ne visais atvejais galėjo užtikrinti mokinių saugų pavėžėjimą, nes iš 2000–2014 m. savivaldybių mokykloms skirtų geltonųjų autobusų 30 proc. yra senesni nei 10 metų (savivaldybių teigimu tokie autobusai yra techniškai nusidėvėję iki 80 procentų), o 11 proc. neturi saugos diržų. Savivaldybių atstovai įvardijo, kad geltonųjų autobusų trūksta, į juos netelpa visi mokiniai arba tenka daryti keletą reisų – mokinių tėvai skundžiasi, kad mokiniai į mokyklą atvežami per anksti.

Neįgalių vaikų pavėžėjimo į ugdymo įstaigas užtikrinimas ir tinkamas pavėžėjimo organizavimas – daugeliu atvejų yra viena iš sąlygų, lemiančių švietimo prieinamumą negalią turintiems vaikams. Savivaldybių mokykloms nepakanka specialaus transporto šiems mokiniams pavėžėti – nuo 2008 m. ministerija nepirko geltonųjų autobusų, pritaikytų vežti specialiųjų poreikių mokinius.

Nustatėme, kad ministerija sistemingai nerinko ir neanalizavo kokybinės informacijos apie savivaldybių organizuojamą mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, taigi nevykdė mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programose nustatytų reikalavimų, o renkama kiekybinė informacija buvo netiksli ir neišsami.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Neskyrus numatytų lėšų, mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų (2000–2014 m.) tikslai, susiję su šių autobusų įsigijimu, buvo tik iš dalies pasiekti – ministerija planavo pirkti 862 autobusus, o nupirko – 691, iš jų: planavo pirkti 70 geltonųjų autobusų, pritaikytų specialiųjų poreikių turintiems mokiniams vežioti, o nupirko – 30 (1.1 poskyris, 9–10 psl.).
2. Audituojamu laikotarpiu (2012–2014 m.) ministerija neskyrė planuoto finansavimo autobusų įsigijimui, geltonuosius autobusus ne visada skyrė pagal patvirtintus pagrindinius skirstymo kriterijus, o papildomų skirstymo kriterijų nepatvirtino ir nepaskelbė iš anksto, todėl programų tikslai iki galo nebuvo pasiekti (1.2 poskyris, 11–13 psl.).
3. Audituojamu laikotarpiu (2012–2014 m.) ministerija nerinko tikslios ir išsamios kokybinės bei kiekybinės informacijos apie mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, neatliko mokinių apklausų dėl pavėžėjimo nupirktais geltonaisiais autobusais kokybės, autobusų pirkto iš anksto nenustačius / neįvertinus tikslaus geltonųjų autobusų poreikio savivaldybėse, todėl negalėjo įvertinti, kaip mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų rezultatai atitinka tikslinių grupių poreikius ir lūkesčius (1.3 poskyris, 13–14 psl.).
4. Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų įgyvendinimo poveikis pasiektas iš dalies, nes savivaldybės ne visada tinkamai organizavo mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais:
 - 4.1 audituotose savivaldybėse nebuvo užtikrinta, kad mokiniai šiais autobusais būtų pavežami taip, kaip tai numatyta Kelių eismo taisyklėse (vežti daugiau mokinių, negu yra

- sėdimų vietų, buvo numatyta 8 proc. savivaldybių administracijos direktorių įsakymais patvirtintų maršrutų; 22 proc. maršrutų mokiniai vežti be lydinčio asmens ir vairuotojui neatliekant lydinčio asmens funkcijų) (2.1 poskyris, 15–16 psl.);
- 4.2 tik 17 proc. savivaldybių šių autobusų maršrutų grafikai suderinti su neformaliojo švietimo veiklą, kurios vyksta ne bendrojo ugdymo mokyklose, grafikais (2.3 poskyris, 17–18 psl.);
- 4.3 78 proc. savivaldybių geltonųjų autobusų panaudojimo tvarkose buvo nustatyta, kad šie autobusai naudojami ne tik mokinių pavėžėjimui, bet ir kitiems tikslams, o 8 proc. savivaldybių – komercinei nuomai (2.4 poskyris, 18–19 psl.).

REKOMENDACIJOS

Švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Siekiant, kad ateityje aprūpinimas geltonaisiais autobusais būtų organizuojamas labiau atsižvelgiant į savivaldybių poreikį, o lėšos jų įsigijimui būtų planuojamos ir panaudojamos tikslingai, prieš įsigyjant šiuos autobusus, atlikti išsamią savivaldybių apklausą dėl jų poreikio (3 išvada).
2. Siekiant skaidraus geltonųjų autobusų paskirstymo ir kad savivaldybėse geltonieji autobusai būtų panaudojami pagal paskirtį, papildyti geltonųjų autobusų skirstymo kriterijų sąrašą:
 - 2.1. kriterijais, kad prieš skiriant naujus geltonuosius autobusus, būtų atsižvelgiama į turimų autobusų tikslinį panaudojimą tose savivaldybėse (4.3 išvada);
 - 2.2. papildomais skirstymo kriterijais, kuriais būtų vadovaujama, kai geltonųjų autobusų nupirka mažiau, nei yra pagrindinius kriterijus atitinkančių paraiškų (2 išvada).
3. Siekiant, kad Švietimo ir mokslo ministerija galėtų vertinti mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais rezultatus ir poveikį, užtikrinti, kad būtų periodiškai atliekami mokinių pavėžėjimo geltonaisiais autobusais kokybiniai tyrimai (3 išvada).
4. Siekiant, kad mokiniai geltonaisiais autobusais būtų vežami saugiai, parengti ir įteisinti rekomendacijas (tvarką) savivaldybėms dėl lydinčio asmens ir kitų reikalavimų saugiam mokinių vežėjimui organizuoti ir vykdyti (4.1 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti 1 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.